

Foto: Uffe Stridsberg (hågn)

Skogslevande järvar har visat sig jaga bäver och nosa upp dött småvilt. Främst på menyn tycks stå kvarlämnade slaktrester från jägarnas älgjakt.

Framgångsrikt skogsliv för järven

Den lilla nyetablerade järvpopulationen i skogslandet växer och består. Skogsjärvarna äter småvilt och rester från människors älgjakt och möter acceptans hos renskötare och jägare.

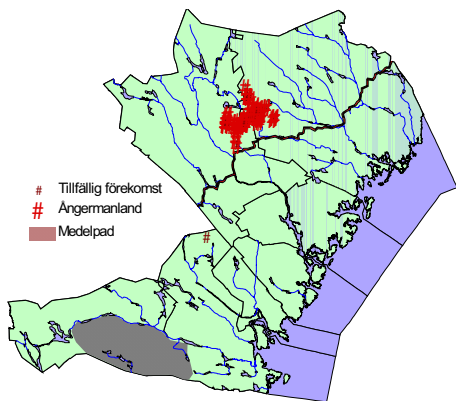
I Västernorrland och norra Gävleborg har de skogslevande järvarna nu bildat en stabil population att räkna med, något som många inte trodde för ett par år sedan. Sedan januari 2000 har inte mindre än 19 järvar konstaterats i denna landsdel genom DNA-analys av järvspillning. Någon föryngring kunde inte säkerställas under 2004. Trenden är dock att antalet ökar och vid en jämförelse mellan de två senaste säsongerna har antalet ökat från 9 till 12 individer. Spårning och insamling av järvspillning i Västernorrland utförs av medlemmar i Svenska Rovdjursförbundet och Svenska Naturskyddsföreningen på uppdrag av Länsstyrelsen. En viss del sköts numera även

av Länsstyrelsens fältpersonal. Några järvindivider har under åren endast konstaterats en eller par gånger men samtidigt känner vi till andra individer som vi inte lyckats få fram DNA från, och vilka vi är tämligen säkra på att de inte är sedan tidigare identifierade djur. Vintern 2003/2004 fanns en järv i området mellan skogsjärvarnas norra och södra område, som det annars är tio mil emellan. I detta område vore det mycket värdefullt om järv etablerades eftersom de båda delbestånden då lättare skulle få kontakt med varandra och därmed stärka populationen, framförallt dess norra del. Det är inte första gången järv finns i det området men varje gång försvinner

de av någon okänd anledning.

VINTERTID FINNS REN i området, men här tar renskötarna järvens förekomst med ro då det inte är frågan om någon "fjälljärv". De menar att skogsjärvarna inte är lika intresserade av renarna som till fjälls. Än har inga angrepp på ren rapporterades från skogslandet överhuvudtaget, vilket styrker den teorin.

Det är inte bara renskötarna som accepterar järv i skogen. Jägarna i denna landsdel har accepterat järven som något naturligt och ofarligt för hundar och ser den heller inte som någon konkurrent om det jaktbara viltet.

© Lantmäteriet, 2000. Ur GSD-Geografiska Sverigedata

Skogsjärvarnas förekomst i Västernorrlands län. Området i Gävleborg är lika stort som det södra utbredningsområdet, som en spegelbild ungefär.

JÄRVENS FÖDOVAL ÄR annars något som intresserar många, särskilt de som jagar i järvområdena men även oss som spårar. Vi vet ju inte så mycket om det då antalet slagna byten som hittats är ytterst få. Vad vi ser är att järvarna systematiskt söker av vattendragen efter bäver. Den gångna vintern hittade vi också en nyligen dödad bäver. Man kunde avläsa en kort process där bävern blivit överraskad ett 20-tal meter från sin vak, där den effektivt dödades med ett nackbett. Trots de flitigt besökta vattendragen förefaller basfödan

under vintern bestå av de rester älgjägarna lämnar på hösten. Många är de avsågade älgskänkar man finner uppgrävda i järvens spår. Benflisor från grova benpipor vittnar om järvens kapacitet att krossa ben. I övrigt är det rester av döda skogshöns och hare som järven tycks känna doften av på långt håll där de ligger under snön.

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERNORRLAND satsade stora resurser på järvspårning detta år. Dessutom medverkade vi med ideella insatser. Snöförhållandena i de södra delarna var inte de bästa vid tiden för denna satsning men det är något man inte råder över. Särskilda medel från Svenska Rovdjursföreningen gjorde det möjligt för oss att under en helg samla de flesta järvspårare i Västernorrland för inventering. Eva Hedmark från Evolutionsbiologiskt Centrum vid Uppsala universitet hade också bjutits in för att berätta om arbetet med DNA-analyserna för att se närmare på vårt arbete i fält. Satsningen blev mycket lyckad och inte mindre än 16 olika järvlöpor över hela det södra utbredningsområdet i Västernorrland hittades, och där insamlades spillning från de flesta.

I VÄSTERNORRLANDS ROVDJURSGRUPP har man ännu inte tagit upp järv på dagordningen då vargfrågan skall klaras av först. Det kommer att bli mycket intressant att se vilken nivå man kommer att lägga sig på vid ett första etappmål för järv och vilka åtgärder som kommer att vidtas för att uppnå detta.

PETER NILSSON
Svenska Rovdjursföreningen i Västernorrland

fakta/DNA-analys av järvspillning

Tekniken att analysera DNA från spillningsprover från vilda djur har utvecklats sedan mitten av 1990-talet och används idag på en rad olika arter. De första analyserna av järvspillning gjordes under år 2000. I både Sverige och Norge används nu tekniken som komplement till inventering av järv och för att studera järvens spridningsmönster, släktskap, inavel och strukturer inom och mellan populationer. Järvspillningen samlas in och skickas till Evolutionsbiologiskt Centrum vid Uppsala Universitet. Där bedrivs forskning i samband med populationsövervakning på uppdrag av Naturvårdsverket och norska Direktoratet för naturförvaltning.

I spillningen finns DNA i kärnorna från de celler som följt med från djurets mag-tarmkanal. Om DNA:t är av tillräckligt god kvalitet analyseras det och visar då en så kallad genetisk profil som är unik för varje individ. Provernas profiler kan jämföras med varandra för att avgöra hur många olika individer spillningsproverna representerar. I ytterligare en analys avgörs om provet kommer från en hona eller en hane. 65 till 70 procent av proverna brukar gå att analysera. Individbestämningen är med metoden mycket säker men konsbestämningen kan vara litet osäker för vissa prover.

Källa: Eva Hedmark, EBC, Uppsala universitet

Fördelningen av konstaterade skogsjärvar under åren 2000–2004

	Norra området	Södra området
Hanar	1	6
Honor	3	8
Okänt	1	0
Totalt	5	14

Foto: Peter Nilsson

Lennart Nilsson följer en löpa av varg och järv i Ånge kommun.